

Originali asmenvardžių rašyba turi būti reglamentuota

Asmenvardžių rašyba asmens dokumentuose išlieka viena iš labiausiai kontraversišku temų, kuri kone kasdien yra eskaluojama žiniasklaidoje. Š.m. balandžio 1-ą ir 2-ą dienomis LR Seime buvo įregistruoti 2 įstatymų projektai dėl originalios asmenvardžių rašybos. Tik iš pirmo žvilgsnio projektai išsprendžia asmenvardžių rašybos problemą, iš tikrųjų esminių pokyčių, kurie atitiktų europinius standartus, projektai nenumato (daugiau apie [pirmą](#) ir [antrą](#) projektą).

Prieš originalią asmenvardžių rašybą pasisako Lietuvos kalbininkai iš Lietuvių kalbos instituto. Panašų pareiškimą aukščiausioms valstybinės valdžios institucijoms išsiuntė ir [45 Lietuvos rašytojai](#), teigdami, kad, nelietuviškų rašmenų įteisinimas dokumentuose prieštarautų konstituciniam valstybinės kalbos principui ir turėtų neigiamą poveikį visuomenei ir valstybei. Retai kalbama apie faktą, kad dar 1938 m. Lietuvoje buvo įteisinta, kad *nelietuvio pavardė rašoma pagal lietuvių kalbos ir rašybos dėsnius, bet ji gali būti rašoma ir taip, kaip savo kalba rašosi jos turėtojas, jei to jis pageidauja ir jei tos kalbos raidynas lotyniškas*. Šis įstatymas, kaip matome, nesugriovė lietuvių kalbos integralumo.

EFHR įsitraukimas į asmenvardžių rašybos dilemą grindžiamas siekiu teigiamai išspręsti asmenvardžių rašybos problemą, kuri yra žmogaus teisių dalimi. Š.m. balandį EFHR kreipėsi į Valstybinę lietuvių kalbos komisiją (VLKK), kurios viena iš funkcijų yra valstybinės kalbos politikos gairių nustatymas. VLKK buvo pateikti argumentai už atitinkamų teisės aktų priėmimą asmenvardžių rašybos srityje. Įvyko EFHR ir VLKK atstovų susitikimas, kuriame buvo kalbama taip pat apie š.m. vasario 27 d. Konstitucinio Teismo išaiškinimą, kad asmenvardžių rašyba Lietuvos Respublikos piliečių pasuose yra kalbotyros klausimas, o pagrindinį vaidmenį šioje srityje **atlieka VLKK**.

Per susitikimą VLKK pirmininkė tikino, kad 2008 m. sausio 14 d. **VLKK pozicija** iš esmės nepasikeitė. EFHR primena, kad 2008 m. Komisija tikino, kad *„svetimų kalbų asmenvardžiai nepriklauso lietuvių kalbos sistemai, ir nemanoma, kad lietuviškuose tekstuose jie turi būti privalomai lietuvinami, kaip nelietuvinami kitų kalbų žodiniai prekių ženklai, įmonių, periodikos leidinių, meno kolektyvų, sporto komandų pavadinimai*“. Kiekvienoje kalboje funkcionuoja tam tikras kiekis kitų kalbų faktų, tarp jų asmenvardžių ir vietovardžių, bet dėl to nėra vienos kalbos sistema dar nesugriuvo“. EFHR pritaria tokiai Komisijos pozicijai bei tikisi, kad ja bus remiamasi analizuojant įstatymų projektus dėl asmenvardžių rašybos.

Originali asmenvardžių rašyba yra aktualus klausimas ne tik tautinių mažumų atstovams, bet ir visiems Lietuvos piliečiams, kurie yra susituokę su užsieniečiais. Šiame kontekste reikia pabrėžti, kad daugiau nei 16 proc. kasmet sudaromų santuokų yra mišrios (vienas iš sutuoktinių yra kitos šalies pilietis). Pastaruoju metu išaugo vaikų, gimusių už Lietuvos ribų, skaičius – per pastarąjį dešimtmetį jis išaugo nuo 1 iki 16 proc. (2011 m.). Remiantis Pilietybės įstatymu, gimęs vaikas turi teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę ir į kito iš tėvų pilietybę. Visgi, po Prezidentės veto 2010 m. ši teisė buvo apribota. Kai asmuo sulaukia 21 m. jis turi apspręsti, kokios šalies pilietybę jis nori išsaugoti. Atsižvelgiant į statistinius duomenis, per pastaruosius penkerius metus 3284 Lietuvos piliečiai neteko lietuviško paso savanoriškai atsisakę pilietybės arba jos netekę dėl kitos šalies pilietybės įgijimo. Šiandienos demografinės krizės Lietuvoje akivaizdoje reikėtų įvertinti riziką netekti pilietybę taip pat dėl asmenvardžių rašybos dokumentuose klausimo, nes pvz. jei asmuo 20 metų gyveno JK ir naudojosi originaliu vardo įrašu asmens dokumentuose bei turi apsispręsti dėl pilietybės pasirinkimo, vargu, ar jis pasirinks lietuvišką pasą ir pasiryš visų dokumentų keitimui.

Apie būtinybę priimti atitinkamus teisės aktus reglamentuojančius originalią asmenvardžių rašybą EFHR atstovas kalbėjo savo interviu portalui www.manoteises.lt (interviu rasite [čia](#)).

Š.m. gegužės 5 d. EFHR argumentai buvo pristatyti [TV3 žinių laidoje](#).

Asmenvardžių rašybos klausimas naudojant lotyniškus rašmenis bus svarstomas LR Seime po rinkimų, t.y. ne anksčiau, nei birželio mėn.

Argumentai už atitinkamų teisės aktų, reglamentuojančių originalią asmenvardžių rašybą Lietuvoje, priėmimą:

-1938 m. gruodžio 6 d. Pavardžių įstatymu buvo nustatyta, kad nelietuvio pavardė rašoma pagal lietuvių kalbos ir rašybos dėsnius, bet ji gali būti rašoma ir taip, kaip savo kalba rašosi jos turėtojas, jei to jis pageidauja ir jei tos kalbos raidynas yra lotyniškas;

-1991 m. Aukščiausiosios Tarybos nutarimas dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase numato galimybę rašyti asmenvardžius nelietuviškomis raidėmis;

-2008 m. sausio 14 dieną paskelbtame pareiškime Valstybinė lietuvių kalbos komisija (VLKK) teigė: „Svetimų kalbų asmenvardžiai nepriklauso lietuvių kalbos sistemai, o lietuviškuose tekstuose jie neturi būti privalomai lietuvinami <...>“;

-2014 m. vasario 27 d. Konstitucinio Teismo sprendimas numato galimybę rašyti asmenvardžius naudojant ne tik lietuviškos abėcėlės raides, bet ir kitus lotyniškus ženklus;

-Lotyniško raidyno vartojimas yra plačiai paplitęs registruojant Lietuvos transporto priemonių valstybinius numerius, prekių ženklus, įmonių pavadinimus, informacinius ženklus;

-Lietuvoje yra įregistruota virš 8000 tokių vardų kaip Alexander, Katarzyna, Ewa, Tadeusz, Matthew, Maxim, Joanna ir Odetta, taip pat tokios pavardės kaip Lacroix, Leszczynska, Szczerba, Szulc, Brown ir t.t.;

-2000 m. Lietuva ratifikavo Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos konvenciją, kuri užtikrina tautinių mažumų atstovams teisę naudoti asmenvardžius jų gimtąja kalba bei siekia oficialaus jų pripažinimo;

-Tarptautinės organizacijos (Europos Taryba, ES pagrindinių teisių agentūra, ESBO, Amnesty International, Freedom House) jau ne kartą savo ataskaitose kritikavo Lietuvą dėl tarptautinių nuostatų įsipareigojimų šioje srityje nevykdymo;

-2013 m. rugsėjo 11 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos kalbų išnykimo grėsmės ir kalbų įvairovės Europos Sąjungoje rodo poreikį saugoti tautinių mažumų kalbas;

-2014 m. balandžio 17 d. priimtas Strasburgo manifestas, pasirašytas Europos Parlamento narių, parodo, kad tautinių mažumų kalbų apsauga yra viena iš prioritetinių Europos Sąjungos politikos sričių.

EFHR

PRANEŠIMĄ PASKELBĖ: - -, VŠĮ "EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ FONDAS"

🕒 2014-05-20 13:25

📁 Švietimas ir mokslas

👤 Kontaktinis asmuo
Europos žmogaus teisių fondas
+(370) 691 50 822
info@efhr.eu

atgal

"BNS Spaudos centre" skelbiami įvairių organizacijų pranešimai spaudai. Už pranešimų turinį atsako juos paskelbę asmenys bei jų atstovaujamos organizacijos.